

ΤΖΟΝ ΜΠΟΪΝ

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΜΠΕΣΤ ΣΕΛΕΡ
ΤΟ ΑΓΟΡΙ ΜΕ ΤΗ ΡΙΓΕ ΠΙΤΖΑΜΑ

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΙΟ
ΔΥΝΑΤΕΣ ΠΕΝΕΣ
ΤΗΣ ΓΕΝΙΑΣ ΤΟΥ.
THE OBSERVER

Όλα Τα Συντρίμμια

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΡΙΑΔΝΗ ΜΟΣΧΟΝΑ

Όλα Τα Συντρίμμια

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Όλα τα συντρίμια
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: All the Broken Places
Από τις Εκδόσεις Doubleday, Λονδίνο 2022
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: John Boyne
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αριάδνη Μοσχονά
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κυριακή Κάσση
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Marianne Issa El-Khoury
ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Σπυριδούλα Βονίτση

© John Boyne, 2022
© Εικόνων εξωφύλλου: Alamy/Getty Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2023

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2023

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4908-1
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4909-8

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 | Publishers since 1979

Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800	Tel.: 2102804800

e-mail: info@psychogios.gr
psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΤΖΟΝ ΜΠΟΪΝ

**Όλα
Τα
Συντρίμματα**

Μετάφραση: Αριάδνη Μοσχονά

Για τον Μάρκουσ Ζούσακ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος 1ο	11
Η κόρη του διαβόλου Λονδίνο 2022 / Παρίσι 1946	
Ιντερλούδιο	143
Ο φράχτης Λονδίνο 1970	
Μέρος 2ο	153
Όμορφες ουλές Λονδίνο 2022 / Σίντνεϊ 1952	
Ιντερλούδιο	297
Το αγόρι Πολωνία 1943	
Μέρος 3ο	313
Η Τελική Λύση Λονδίνο 2022 / Λονδίνο 1953	
Επίλογος	421
Σημείωμα του συγγραφέα	433

ΜΕΡΟΣ 1ο

Η κόρη του διαβόλου

ΛΟΝΔΙΝΟ 2022 / ΠΑΡΙΣΙ 1946

1

Αν κάθε άνθρωπος είναι ένοχος για όλο το καλό που δεν έπραξε, όπως υποστήριζε ο Βολταίρος, τότε εγώ πέρασα μια ολόκληρη ζωή πείθοντας τον εαυτό μου πως είμαι αθώα για όλο το κακό. Ήταν ένα εξυπηρετικό τέχνασμα για να υπομείνω δεκαετίες αυτοεξορίας από το παρελθόν, να θεωρώ πως αποτελώ θύμα ιστορικής αμνησίας, που έχει αθωωθεί για την κατηγορία της συνενοχής και έχει απαλλαχτεί από κάθε υπαιτιότητα.

Το τελευταίο σκέλος της ιστορίας μου ξεκινάει και τελειώνει, ωστόσο, με κάτι τόσο συνηθισμένο όσο ένα κοπίδι. Το δικό μου έσπασε μερικές μέρες νωρίτερα και, καθώς το θεωρώ εργαλείο χρήσιμο να υπάρχει στο συρτάρι της κουζίνας μου, επισκέφτηκα το πλησιέστερο κατάστημα με είδη κιγκαλερίας για να αγοράσω ένα καινούργιο. Κατά την επιστροφή μου, με περίμενε μια επιστολή από έναν κτηματομεσίτη, η ίδια επιστολή που είχε παραδοθεί σε κάθε ένοικο του Γούντενβιλ Κορτ, και που μας ενημέρωνε μετ' ευγενείας πως το διαμέρισμα κάτω από το δικό μου επρόκειτο να διατεθεί προς πώληση. Ο προηγούμενος ένοικος, ο κύριος Ρίτσαρντσον, είχε ζήσει στο Διαμέρισμα Ένα σχεδόν τριάντα χρόνια, μα πέθανε λίγο πριν από τα

Χριστούγεννα, αφήνοντας το οίκημα κενό. Η κόρη του, που είναι λογοθεραπεύτρια, κατοικούσε στη Νέα Υόρκη και, εξ όσων γνώριζα, δε σχεδίαζε να επιστρέψει στο Λονδίνο, οπότε είχα συμφιλιωθεί με το γεγονός πως σύντομα θα ήμουν αναγκασμένη να έχω πάρε δώσε με κάποιον ξένο στην είσοδο, ίσως ακόμα και να χρειαστεί να προσποιηθώ κάποιο ενδιαφέρον για τη ζωή του ή της, ή να αναγκαστώ να φανερώσω μικρολεπτομέρειες σχετικά με τη δική μου.

Ο κύριος Ρίτσαρντσον κι εγώ είχαμε την τέλεια σχέση γειτονίας καθώς δεν είχαμε ανταλλάξει ούτε λέξη από το 2008. Τα πρώτα χρόνια της διαμονής του εκεί τα πηγαίναμε καλά, είχε μάλιστα ανεβεί κάποιες φορές για μια παρτίδα σκάκι με τον εκλιπόντα σύζυγό μου, τον Έντγκαρ, όμως εκείνος κι εγώ ουδέποτε είχαμε υπερβεί την τυπικότητα. Μου απευθυνόταν πάντα λέγοντάς με «κυρία Φέρνσμπι», ενώ εγώ τον αποκαλούσα «κύριε Ρίτσαρντσον». Τελευταία φορά που πάτησα το πόδι μου στο διαμέρισμά του ήταν τέσσερις μήνες μετά τον θάνατο του Έντγκαρ, όταν με προσκάλεσε για δείπνο και, αποδεχόμενη την πρόσκλησή του, βρέθηκα αντιμέτωπη με φλερτάρισμα εκ μέρους του, το οποίο και αρνήθηκα. Πήρε στραβά την απόρριψη και γίναμε σαν ξένοι, όπως μπορούν να είναι δύο άνθρωποι που συνυπάρχουν σε ένα κτίσμα.

Η κατοικία μου στο Μείφερ λογίζεται διαμέρισμα, όμως αυτό είναι κάπως σαν να περιγράφεις το Κάστρο του Ουίνδσορ ως το καλυβάκι της βασίλισσας για τις εξορμήσεις του Σαββατοκύριακου. Κάθε διαμέρισμα στο κτίριο –υπάρχουν πέντε συνολικά, το ένα είναι στο ισόγειο, κι έπειτα από δύο σε κάθε όροφο– εκτείνεται σε εκατόν σαράντα τετραγωνικά μέτρα πρώτης τάξεως λονδρέζικης στέγης, διαθέτει τρία υπνοδωμάτια, δυόμισι λουτρό, και θέα στο Χάιντ Παρκ, κι έτσι η αξία του αποτιμάται, αν είμαι έγκυρα πληροφορημένη, κάπου μεταξύ 2 και 3 εκατομμυρίων λιρών. Ο Έντγκαρ είχε αποκτήσει ένα σημαντικό χρηματικό ποσό μερικά χρόνια μετά τον γάμο μας, μια απροσδόκητη

κληρονομιά από μια ανύπαντρη θεία, και ενώ εκείνος θα προτιμούσε να μετακομίσουμε σε κάποια πιο ήσυχη περιοχή εκτός κεντρικού Λονδίνου, εγώ είχα κάνει μια σχετική έρευνα και ήμουν αποφασισμένη όχι μόνο να ζήσω στο Μέιφερ αλλά και να κατοικήσω στο συγκεκριμένο κτίριο, αν ποτέ καθίστατο αυτό δυνατόν. Οικονομικά φαινόταν αρχικά απίθανο, όμως έπειτα, μια μέρα, σαν από μηχανής θεός, η θεία Μπελίντα είχε πεθάνει, και όλα άλλαξαν. Πάντα είχα σκοπό να εξηγήσω στον Έντγκαρ τον λόγο που ήθελα τόσο απεγνωσμένα να ζήσω εδώ, όμως δεν το έκανα ποτέ, και μπορώ να πω πως το μετανιώνω τώρα.

Ο σύζυγός μου αγαπούσε πολύ τα παιδιά, μα εγώ δέχτηκα να κάνω μόνο ένα, κι έφερα στον κόσμο τον γιο μας, τον Κέιντεν, το 1961. Τα τελευταία χρόνια, καθώς έχει ανεβεί η αξία του ακινήτου, ο Κέιντεν με προτρέπει να το πουλήσω και να αγοράσω κάτι μικρότερο σε μια λιγότερο ακριβή περιοχή της πόλης, μα υποψιάζομαι ότι το κάνει γιατί ανησυχεί πως εγώ θα φτάσω τα εκατό κι εκείνος βιάζεται να λάβει ένα μέρος από την κληρονομιά του όσο είναι ακόμα αρκετά νέος για να το χαρεί. Έχει παντρευτεί τρεις και τώρα είναι αρραβωνιασμένος για τέταρτη φορά· έχω εγκαταλείψει την προσπάθεια να εξοικειώνομαι με τις γυναίκες της ζωής του. Συνειδητοποίησα πως μόλις καταφέρνεις να τις γνωρίσεις, αυτές αποπέμπονται, αντικαθίστανται από ένα νέο μοντέλο, και πρέπει εσύ να δαπανήσεις χρόνο για να γνωρίσεις την ιδιοσυγκρασία τους, όπως θα χρειαζόταν να μάθεις ένα καινούργιο πλυντήριο ή μια νέα τηλεόραση. Ως παιδί, συμπεριφερόταν στους φίλους του εξίσου άσπλαχνα. Μιλάμε τακτικά στο τηλέφωνο, και δειπνούμε μαζί ανά δεκαπενθήμερο, όμως έχουμε μια σύνθετη σχέση, που εν μέρει καταστράφηκε από την απουσία μου, επί έναν ολόκληρο χρόνο, όταν εκείνος ήταν εννιά χρόνων. Η αλήθεια είναι πως δε νιώθω άνετα όταν έχω γύρω μου παιδιά, και τα αγοράκια με δυσκολεύουν ιδιαίτερα.

Η έγνοια μου σχετικά με τον νέο γείτονα δεν ήταν μήπως προκαλούσε περιττό θόρυβο –τα διαμερίσματα αυτά έχουν πο-

λύ καλή μόνωση και, έστω και με κάποια μικρά αδύναμα σημεία εδώ κι εκεί, είχα συνηθίσει με τα χρόνια τους διάφορους αλλόκοτους ήχους που έρχονταν απ' το ταβάνι του κυρίου Ρίτσαρντσον—, όμως με δυσαρεστούσε το γεγονός πως θα διαταρασσόταν η οργάνωση του κόσμου μου. Ευελπιστούσα να είναι κάποιιο που δε θα ενδιαφέρονταν να μάθουν τίποτα για τη γυναίκα που ζούσε από πάνω τους. Ένας ανάπηρος ηλικιωμένος, ίσως, που σπανίως θα έβγαινε από το σπίτι και θα τον επισκεπτόταν κάθε πρωί ένας φροντιστής που προσφέρει βοήθεια κατ' οίκον. Μια νεαρή επαγγελματίας που θα εξαφανιζόταν κάθε Παρασκευή απόγευμα με προορισμό το εξοχικό της σπίτι, απ' όπου θα επέστρεφε αργά την Κυριακή, ενώ θα περνούσε όλο τον υπόλοιπο χρόνο της στο γραφείο ή το γυμναστήριο. Διαδόθηκε στο κτίριο η φήμη πως ένας γνωστός μουσικός της ποπ που η καριέρα του είχε φτάσει στο ζενίθ κατά τη δεκαετία του 1980 το είχε δει ως πιθανό κατάλυμα για να αποσυρθεί στα γηρατειά του, μα, ευτυχώς, δε δόθηκε συνέχεια σε αυτό.

Τραβούσα τις κουρτίνες μου κάθε φορά που έφτανε ο μεσίτης, συνοδεύοντας κάποιον πελάτη για να δει το σπίτι, και κρατούσα σημειώσεις σχετικά με κάθε πιθανό γείτονα. Υπήρχε ένα πολλά υποσχόμενο αντρόγυνο γύρω στα εβδομήντα. Μιλούσαν χαμηλόφωνα, κρατιούνταν χεράκι χεράκι και ρώτησαν αν επιτρέπονται τα κατοικίδια στο κτίριο —εγώ άκουγα από την κορυφή της σκάλας— και έδειξαν να απογοητεύονται όταν τους είπαν πως όχι. Ένα ζευγάρι ομοφυλόφιλων γύρω στα τριάντα που, κρίνοντας από το ατημέλητο ντύσιμό τους και τη γενικότερα απειριποίητη εμφάνισή τους, θα πρέπει να ήταν αφάνταστα εύποροι, μα που δήλωσαν πως «ο χώρος» ήταν μάλλον κάπως μικρός για εκείνους και πως δεν μπορούσαν να συνδεθούν με «το αφήγημά του». Μια νεαρή με λιτό παρουσιαστικό που δεν άφησε να διαφανεί κανένα στοιχείο σχετικά με τις προθέσεις της, εκτός της παρατήρησης ότι κάποιος ονόματι Στίβεν θα λάτρευε τα ψηλά ταβάνια. Φυσικά, ευελπιστούσα να το πάρουν οι γκέι —είναι

καλοί γείτονες και έχουν λίγες πιθανότητες να τεκνοποιήσουν—, μα αποδείχτηκε πως αυτοί έδειξαν το μικρότερο ενδιαφέρον.

Κι έπειτα, μερικές εβδομάδες αργότερα, ο μεσίτης έπαψε να φέρνει ανθρώπους να το δουν, η καταχώριση εξαφανίστηκε από το διαδίκτυο και υπέθεσα πως είχαν κλείσει κάποια συμφωνία. Είτε μου άρεσε είτε όχι, ξυπνώντας κάποια μέρα θα έβρισκα παρκαρισμένο απ' έξω ένα φορτηγό μεταφορικής και κάποιος, ή μια ομάδα από κάποιους, θα έβαζαν το κλειδί στην πόρτα και θα εγκαθίσταντο από κάτω μου.

Ω, πόσο με τρομοκρατούσε η ιδέα!

Η μητέρα κι εγώ διαφύγαμε από τη Γερμανία στις αρχές του 1946, μόλις μερικούς μήνες αφότου τελείωσε ο πόλεμος, και ταξιδέψαμε σιδηροδρομικώς από ό,τι είχε απομείνει από το Βερολίνο προς ό,τι είχε απομείνει από το Παρίσι. Δεκαπέντε ετών και γνωρίζοντας ελάχιστα περί ζωής, ακόμα πάσχιζα να διαχειριστώ το γεγονός πως ο Άξονας είχε ηττηθεί. Ο πατέρας μιλούσε με τόση σιγουριά σχετικά με τη γενετική ανωτερότητα της φυλής μας και τις απαραίτητες ικανότητες του Φύρερ στη στρατιωτική στρατηγική, που η νίκη μας φάνταζε πάντα εξασφαλισμένη. Κι όμως, κάπως έγινε και χάσαμε.

Η διαδρομή των σχεδόν χιλίων χιλιομέτρων κατά την οποία διασχίσαμε την ηπειρωτική Ευρώπη δεν άφηγε και πολλά περιθώρια αισιοδοξίας για το μέλλον. Οι πόλεις απ' τις οποίες περάσαμε ήταν τραυματισμένες απ' την καταστροφή των πρόσφατων ετών, ενώ τα πρόσωπα των ανθρώπων που είδα στους σταθμούς και στις αμαξοστοιχίες δεν ήταν χαρούμενα για το τέλος του πολέμου, αλλά σημαδεμένα απ' τις επιπτώσεις του. Επικρατούσε παντού αίσθηση εξουθένωσης, μια ολοένα αυξανόμενη συνειδητοποίηση πως η Ευρώπη δε θα μπορούσε να επανέλθει σε αυτό που ήταν το 1938, και πως έπρεπε να ανοι-

κοδομηθεί πλήρως, όπως ανόρθωση χρειαζόταν και το φρόνημα των ανθρώπων της.

Η γενέτειρα πόλη μου ήταν πια σχεδόν μόνο χαλάσματα, και τα κατάλοιπα αυτά είχαν μοιραστεί στους τέσσερις κατακτητές της. Για να προστατευτούμε, παραμείναμε κρυμμένες στα υπόγεια αυτών των λιγοστών πραγματικών οπαδών που τα σπίτια τους έστεκαν ακόμα όρθια, ώσπου να μπορέσουμε να εφοδιαστούμε με πλαστά χαρτιά χάρη στα οποία θα μπορούσαμε να απομακρυνθούμε με ασφάλεια από τη Γερμανία. Τα διαβατήριά μας έφεραν τώρα το επώνυμο Γκεμάρ, και πρόβαρα την προφορά του κατ' επανάληψη ώστε να βεβαιωθώ πως ακουγόμουν όσο το δυνατόν πιο γνήσια, όμως ενώ η μητέρα θα λεγόταν τώρα Ναταλί –το όνομα της γιαγιάς μου– εγώ παρέμεινα Γκρέτελ.

Καθημερινά, έρχονταν στο φως νέα στοιχεία σχετικά με όσα είχαν συμβεί στα στρατόπεδα, και το όνομα του πατέρα είχε αρχίσει να γίνεται συνώνυμο της εγκληματικότητας στην πιο ειδική της μορφή. Ενώ κανείς δεν υπαινισσόταν πως εμείς ήμασταν εξίσου ένοχοι με εκείνον, η μητέρα πίστευε πως θα ήταν καταστροφικό να φανερωθούμε στις Αρχές. Συμφώνησα γιατί, όπως κι εκείνη, ήμουν τρομαγμένη, παρότι με συγκλόνιζε η σκέψη πως οποιοσδήποτε θα μπορούσε να με θεωρεί συνεργό στις φρικαλεότητες. Η αλήθεια είναι πως, από τα δέκατα γενέθλιά μου, ήμουν μέλος της Γιούνγκμεντελμπουντ*, όμως το ίδιο ίσχυε για κάθε κορίτσι στη Γερμανία. Ήταν υποχρεωτικό, στο κάτω κάτω, όπως το να είσαι μέλος της Ντόιτσε Γιούνγκφολκ** ήταν υποχρεωτικό για κάθε δεκάχρονο αγόρι. Όμως, εμένα με ενδιέφερε λιγότερο η μελέτη της ιδεολογίας του Κόμματος από τη συμμετοχή στις αθλητικές δραστηριότητες με τις φίλες μου. Και

* Jungmädelsbund: Σύνδεσμος Νεαρών Κορασίδων, για κορίτσια δέκα έως δεκατεσσάρων χρόνων. (Σ.τ.Ε.)

** Deutsches Jungvolk: Νεαροί Γερμανοί, για αγόρια δέκα έως δεκατεσσάρων χρόνων. (Σ.τ.Ε.)

όταν φτάσαμε σε εκείνο το άλλο μέρος, εγώ είχα περάσει τον φράχτη μόνο μια φορά, εκείνη τη μέρα που ο πατέρας με είχε πάρει μαζί του στο στρατόπεδο για να παρακολουθήσω τη δουλειά του. Προσπαθούσα να σκέφτομαι πως ήμουν απλώς θεατής, τίποτα παραπάνω, και πως η συνείδησή μου ήταν καθαρή, όμως είχα ήδη αρχίσει να αναρωτιέμαι για τη δική μου εμπλοκή στα γεγονότα των οποίων είχα γίνει μάρτυρας.

Καθώς το τρένο μας έμπαινε στη Γαλλία, άρχισα να ανησυχώ πως η προφορά μας θα μας πρόδιδε. Δεν ήταν βέβαιο, σκεφτόμουν, πως οι πρόσφατα απελευθερωθέντες κάτοικοι του Παρισιού, ντροπιασμένοι από την εσπευσμένη συνθηκολόγησή τους το 1940, θα αντιδρούσαν επιθετικά προς όποιον μιλούσε όπως εμείς; Η έγνοια μου αποδείχτηκε ορθή όταν, παρόλο που δείξαμε πως διαθέταμε υπεραρκετά χρήματα για μακροχρόνια διαμονή, αρνήθηκαν να μας νοικιάσουν δωμάτιο σε πέντε διαφορετικές πανσιόν· ώσπου μια γυναίκα στην πλατεία Βαντόμ μάς λυπήθηκε και μας έδωσε τη διεύθυνση ενός κοντινού καταλύματος, όπου, όπως είπε, η σπιτονοικοκυρά δεν έκανε ερωτήσεις, κι έτσι βρήκαμε κάπου να μείνουμε. Αν δεν ήταν εκείνη, μπορεί να είχαμε καταντήσει οι πιο εύπορες άστεγες αναξιοπαθούσες.

Το δωμάτιο που νοικιάσαμε ήταν στην ανατολική πλευρά του Ιλ ντε λα Σιτέ και εκείνο το πρώτο διάστημα προτιμούσα να παραμένω κοντά στην οικία μας, και περιοριζόμουν να περπατώ τη μικρή απόσταση από το Πον ντε Σιλί έως το Πον Νεφ και πίσω ξανά σε ατέρμονους κύκλους, φοβούμενη να διαβώ τις γέφυρες και να βρεθώ σε άγνωστο πεδίο. Καμιά φορά σκεφτόμουν τον αδελφό μου, που λαχταρούσε να γίνει εξερευνητής, και πόση χαρά θα του έδινε να αποκριπτογραφήσει αυτούς τους άγνωστους δρόμους, όμως, κάτι τέτοιες στιγμές, φρόντιζα γρήγορα να αποδιώχνω την ανάμνησή του.

Η μητέρα κι εγώ ζούσαμε δύο μήνες στο μέρος αυτό μέχρι να βρω το κουράγιο να φτάσω ως τον Κήπο του Λουξεμβούργου, όπου η αφθονία της βλάστησης με έκανε να νιώσω σαν να βρι-

σκόμουν στον Παράδεισο. Τέτοια αντίθεση, είχα σκεφτεί, με τη στιγμή που είχαμε φτάσει σε εκείνο το άλλο μέρος και με είχε ξαφνιασεί η χέρσα, ερημωμένη φύση του. Εδώ, μπορούσες να εισπνεύσεις το άρωμα της ζωής· εκεί, σε έπνιγε η δυσωδία του θανάτου. Περιπλανήθηκα, σαν μαγεμένη, από το Παλέ έως την Κρήνη των Μεδίκων, κι από εκεί προς την τεχνητή λίμνη, κι έκανα μεταβολή μόνο όταν είδα μια παρέα αγοριών που τοποθετούσαν ξύλινα καραβάκια στο νερό, ώστε το ελαφρύ αεράκι να παρασύρει τα σκάφη τους προς τους φίλους τους στην απέναντι όχθη. Το γέλιο και οι χαρωπές κουβέντες τους μου ακούγονταν σαν ανησυχαστική μουσική ύστερα απ' όλη τη βουβή θλίψη με την οποία είχα εξοικειωθεί, και δυσκολευόμουν να κατανοήσω πώς ήταν δυνατόν μια ήπειρος να φιλοξενεί τα δύο άκρα, της απόλυτης ομορφιάς και της απόλυτης ασχήμιας.

Ένα απόγευμα, προσπαθώντας να προφυλαχτώ απ' τον ήλιο σ' ένα παγκάκι κοντά στον διάδρομο της εδαφοσφαιρίσης, ένιωσα να με κατακλύζουν λύπη και ενοχή, και δάκρυα να κυλούν στο πρόσωπό μου. Ένας όμορφος νεαρός, ίσως δυο χρόνια μεγαλύτερός μου, με πλησίασε με εμφανή ανησυχία στην έκφρασή του και με ρώτησε τι μου συνέβαινε. Τον κοίταξα κι ένιωσα ένα τσίμπημα πόθου, τη λαχτάρα ν' απλώσει τα χέρια του και να με αγκαλιάσει ή να με αφήσει να ακουμπήσω το κεφάλι μου στον ώμο του, μα όταν μίλησα υπέπεσα στην παλιά μου εκφορά του λόγου, η γερμανική μου προφορά υπερκέρασε τη γαλλική, κι εκείνος έκανε ένα βήμα πίσω, με κοίταξε με απροκάλυπτη αποστροφή, ώσπου επιστράτευσε όλη την οργή που ένιωθε προς το έθνος μου και με έφτυσε βίαια στο πρόσωπο, προτού απομακρυνθεί αποφασιστικά. Παραδόξως, οι πράξεις του δεν ελάττωσαν τη δίψα μου για το άγγιγμά του, μα αντίθετα την αύξησαν. Σκουπίζοντας τα δάκρυά μου, έτρεξα στο κατόπι του, τον άρπαξα απ' το χέρι και τον προέτρεψα να με σύρει ανάμεσα στα δέντρα, λέγοντάς του πως μπορούσε να με κάνει ό,τι ήθελε σ' εκείνο το απομονωμένο σημείο.

«Μπορείς και να με χτυπήσεις, αν θέλεις», του ψιθύρισα, κλείνοντας τα μάτια μου, με τη σκέψη πως θα μπορούσε να με χαστουκίσει δυνατά, να μου καταφέρει μια γροθιά στο στομάχι, να μου σπάσει τη μύτη.

«Και γιατί να το θέλεις αυτό;» ρώτησε και το ύφος του πρόδιδε αθωότητα που ερχόταν σε αντίστιξη με την ομορφιά του.

«Για να νιώσω πως είμαι ζωντανή».

Έδειχνε να τον ερεθίζει και να τον απωθεί εξίσου η ιδέα, και κοίταξε ολόγυρα για να δει αν μας έβλεπε κανείς, προτού ρίξει μια ματιά προς το αλσύλλιο που του είχα υποδειξει. Γλείφοντας τα χείλη του, παρατήρησε την καμπύλη του στήθους μου, μα όταν τον έπιασα απ' το χέρι το άγγιγμά μου τον πρόσβαλε κι αποτραβήχτηκε, αποκαλώντας με πόρνη, *une putain*, το έβαλε στα πόδια και χάθηκε στην οδό Γκινεμέρ.

Όταν ο καιρός ήταν καλός, περιπλανιόμουν στους δρόμους από νωρίς το πρωί, επιστρέφοντας στο κατάλυμά μας μόνο όταν η μητέρα θα ήταν πια αρκετά μεθυσμένη για να μη ρωτήσει πώς είχα περάσει τον χρόνο μου. Η κομπότση που τη χαρακτήριζε στην πρότερη ζωή της είχε αρχίσει να χάνεται, μα ήταν ακόμα όμορφη γυναίκα κι αναρωτιόμουν αν υπήρχε περίπτωση να αναζητήσει νέο σύζυγο, κάποιον που θα μας φρόντιζε, μα δεν έδειχνε να αποζητά συντροφικότητα ή αγάπη, και προτιμούσε να παραμένει μόνη με τις σκέψεις της καθώς πήγαινε από μπαρ σε μπαρ. Ήταν μια ήσυχη μπεκρού. Καθόταν σε σκοτεινές γωνιές κι έπινε κρασί από το μπουκάλι, ξύνοντας αδιόρατα σημάδια στις ξύλινες επιφάνειες των τραπεζιών, ενώ φρόντιζε να μην προκαλέσει κανένα σκηνικό που θα την οδηγούσε εξόριστη έξω στον δρόμο. Μια φορά, διασταυρωθήκαμε καθώς ο ήλιος χανόταν πάνω απ' το Δάσος της Βουλώνης, και με πλησίασε με ασταθή βηματισμό προτού με πιάσει απ' το μπράτσο και με ρωτήσει τι ώρα ήταν. Δεν έδειχνε να συνειδητοποιεί πως απευθυνόταν στην ίδια της την κόρη. Όταν της απάντησα, χαμογέλασε ανακουφισμένη –μπορεί να σκοτεινίαζε, μα τα μπαρ θα παρέ-

μεναν ανοιχτά αρκετές ώρες ακόμα– και συνέχισε την πορεία της προς τα έντονα, σαγηνευτικά κατάσπαρτα στο Ιλ ντε λα Σιτέ φώτα. Αν εξαφανιζόμουν διά παντός, αναρωτήθηκα, θα ξεχνούσε πως είχα ποτέ υπάρξει;

Μοιραζόμασταν το ίδιο κρεβάτι, και μου προκαλούσε απέχθεια το γεγονός πως ξυπνούσα στο πλευρό της, εισπνέοντας τη δυσωδία του χωνεμένου από τον ύπνο ποτού που δηλητηρίαζε την ανάσα της. Με το που άνοιγε τα μάτια, ανασηκωνόταν μια στιγμή, σαν να βρισκόταν σε σύγχυση, μα έπειτα οι αναμνήσεις επανέρχονταν και έκλεινε τα μάτια της, καθώς προσπαθούσε να κυλήσει ξανά στη λήθη. Όταν εντέλει αποδεχόταν το φως της μέρας, κι ας το εισέπραττε ως κάτι αφόρητο, κι έβγαινε απ' τα στρωσίδια, πλενόταν υποτυπωδώς στον νιπτήρα, έβαζε βιαστικά ένα φόρεμα και κινούσε για έξω, χαρούμενη που θα επαναλάμβανε κάθε στιγμή της προηγούμενης, και της προπροηγούμενης, και της προπροπροηγούμενης μέρας.

Φυλούσε τα χρήματα και τα τιμαλφή μας σε μια παλιά σάκα στο πίσω μέρος της ντουλάπας, κι εγώ έβλεπα τη μικρή μας περιουσία να εξανεμίζεται. Συγκριτικά μιλώντας, είχαμε κάποια άνεση –είχαν φροντίσει γι' αυτό οι πραγματικοί οπαδοί–, μα η μητέρα αρνιόταν να επενδύσει περισσότερο στη στέγασή μας, κουνώντας το κεφάλι κάθε φορά που πρότεινα να νοικιάσουμε ένα δικό μας διαμερισμάκι σε κάποια από τις φτηνότερες περιοχές της πόλης. Έδειχνε να έχει ένα απλούστατο σχέδιο για τη ζωή της εφεξής, να πίνει μέχρι να καταπνίγει τους εφιάλτες, και εφόσον είχε ένα κρεβάτι για να κοιμηθεί κι ένα μπουκάλι να αδειάσει, δεν την ένοιαζε τίποτε άλλο. Πόσο απείχε αυτό από τη γυναίκα που στην αγκαλιά της είχα περάσει τα πρώτα μου χρόνια, τη λαμπερή κοσμική σύζυγο που συμπεριφερόταν σαν σταρ του σινεμά, που αποτολμούσε τα πιο προχωρημένα χτενίσματα και ντυνόταν με τα πιο κομψά φορέματα.

Οι δύο αυτές γυναίκες δε θα μπορούσαν να διαφέρουν περισσότερο, και η μία σίγουρα θα απεχθανόταν την άλλη.

Κάθε Τρίτη πρωί, διασχίζω τον διάδρομο για να επισκεφτώ τη γειτόνισσά μου, τη Χάιντι Χάργκρεϊβ, την ένοικο του Διαμερίσματος Τρία. Η Χάιντι θα γίνει εξήντα εννιά ετών προς τα τέλη του χρόνου, καθώς τα γενέθλιά της συμπίπτουν με τη γιορτή της Ανώμου Συλλήψεως, μια μάλλον ειρωνική σύμπτωση καθώς δε γνώρισε τους βιολογικούς της γονείς και υιοθετήθηκε με το που ήρθε στον κόσμο. Η Χάιντι είναι η μοναδική ένοικος του Γουίντερβιλ Κορτ που έχει περάσει ολόκληρη τη ζωή της εκεί, καθώς την έφεραν στο Μείφερ κατευθείαν από το μαιευτήριο και μεγάλωσε έχοντας το Χάιντ Παρκ για αυλή της. Έμεινε έγκυος όσο ήταν ακόμα έφηβη και δεν παντρεύτηκε ποτέ, ενώ κληρονόμησε την περιουσία των θετών γονέων της όταν εκείνοι έφυγαν από τη ζωή.

Παρότι είναι είκοσι τρία χρόνια νεότερή μου, είναι πολύ λιγότερο ευέλικτη, τόσο στο σώμα όσο και στο μυαλό. Επί τρεις δεκαετίες λάμβανε μέρος στον Μαραθώνιο του Λονδίνου, μα αναγκάστηκε να πάψει να τρέχει όταν εμφανίσε έντονο πρόβλημα πελματιαίας απονευρωσίτιδας στην αριστερή φτέρνα, μια πάθηση για την οποία είναι αναγκασμένη να φοράει νάρθηκα τη νύχτα και να λαμβάνει τακτικά ενέσεις στεροειδών στο πόδι.

Αυτό στάθηκε τρομερό πλήγμα για μια τόσο δραστήρια γυναίκα και αναρωτιέμαι μήπως συνέβαλε στη σταδιακή εξασθένηση των πνευματικών της δεξιοτήτων, διότι ήταν άτομο με έντονη ζωτικότητα, μια έγκριτη οφθαλμίατρος, πλέον όμως τείνει να χάνει τον ειρμό της στις κουβέντες. Δεν πάσχει από κάτι τόσο σοβαρό όσο η άνοια ή το Αλτσχάιμερ, ευτυχώς· όμως θολώνει κάπως ώρες ώρες, και δεν μπορεί να παρακολουθήσει αυτό που συζητάμε, μπερδεύει ονόματα και μέρη, ή αλλάζει θέμα τόσο απότομα που ο συνομιλητής της πασχίζει για να την παρακολουθήσει.

Εκείνο το συγκεκριμένο πρωί, τη βρήκα να μελετά κάποια παλιά φωτογραφικά άλμπουμ και ευχήθηκα να μην αναγκαστώ να τα φυλλομετρήσω κι εγώ μαζί της. Εγώ δε διατηρώ τέτοια λευκώματα και ποτέ δεν είδα το νόημα του να γεμίζει κανείς το σπίτι του με οικογενειακά πορτρέτα. Έχω μάλιστα μόλις δύο, μια φωτογραφία με ασημένα κορνίζα, με τον Έντγκαρ κι εμένα την ημέρα του γάμου μας, και μια φωτογραφία του Κέιντεν κατά την αποφοίτησή του από το πανεπιστήμιο. Αυτά δεν τα έχω σε κοινή θέα για συναισθηματικούς λόγους, οφείλω να προσθέσω, αλλά γιατί θεωρώ πως αυτό προσδοκά ο κόσμος από μένα.

Ωστόσο, σ' ένα ράφι της ντουλάπας μου, κρυμμένη στο βάθος, βρίσκεται μια παλιά κοσμηματοθήκη Seugnot που είχα αγοράσει από ένα παζάρι στο Μονπαρνάς το 1946. Είναι φτιαγμένη από ξύλο οπωροφόρου, έχει φινιρίσματα από γυαλιστερό μπρούντζο, μια ροζέτα στο μπροστινό μέρος και κλειδαριά. Μέσα εκεί φυλάω μία και μοναδική φωτογραφία και, παρόλο που δεν έχω τολμήσει να την κοιτάξω πάνω από εβδομήντα πέντε χρόνια, πιστεύω πως θυμάμαι καλά τι αναπαριστά. Είμαι δώδεκα ετών, το βλέμμα μου είναι στραμμένο προς τον φωτογράφο, και βάζω τα δυνατά μου για να δείχνω φιλάρεσκη, καθώς πίσω από τον φακό στέκεται ο Κουρτ, με το δάχτυλο στο κλείστρο, το βλέμμα του επικεντρωμένο ολότελα σ' εμένα καθώς εγώ προσπαθώ να μην προδίδω το πάθος μου για εκείνον. Αυτός στέκεται ολόρθος με τη στολή του, η λεπτή, μυώδης φιγούρα του, τα

ξανθά μαλλιά και τα ανοιχτά γαλάζια μάτια του με συνεπαίρωνουν. Νιώθω το επιφυλακτικό ενδιαφέρον του και θέλω απεγνωσμένα να το ενθαρρύνω.

«Βλέπεις αυτόν τον άντρα, Γκρέτελ;» ρώτησε η Χάιντι, δείχνοντας τη φωτογραφία ενός νεαρού με έξυπνο ύφος, που στέκεται σε μια παραλία με τα χέρια στους γοφούς του και μια πίπα να κρέμεται απ' το στόμα του. «Το όνομά του ήταν Μπίλι Σπρατ. Ήταν χορευτής και Ρώσος κατάσκοπος».

«Σοβαρά;» είπα καθώς μας σέρβιρα τσάι και αναρωτιόμουν αν αυτή η ιστορία ήταν μια από τις ονειροφαντασίες της –ίσως έβλεπε κάποια παλιά ταινία με τον Τζέιμς Μποντ το προηγούμενο βράδυ, και το μυαλό της είχε κολλήσει στην κατασκοπεία–παρόλο που, αν έκρινα από την περίοδο που είχε τραβηχτεί η φωτογραφία, ήταν πιθανόν να έλεγε την αλήθεια. Απ' ό,τι φαίνεται τριγυρνούσαν αρκετοί Ρώσοι κατάσκοποι εκείνη την εποχή στην Αγγλία.

«Ο Μπίλι ήταν φίλος του πατέρα μου και τον έπιασαν να πουλάει μυστικά στην Κα Γκε Μπε», είπε με μια ανάσα. «Η Ασφάλεια ήταν έτοιμη να τον συλλάβει, όμως αυτός κατάλαβε πως είχε χάσει την κάλυψή του και διέφυγε στη Μόσχα. Πραγματικά συναρπαστικό, δε σου φαίνεται;»

«Α, ναι», συμφώνησα. «Πολύ».

«Θα έπρεπε να είχαν επιμείνει να γυρίσει πίσω και να δικαστεί. Δεν υπάρχει τίποτα πιο εξοργιστικό από τους ενόχους που διαφεύγουν από τη δικαιοσύνη».

Δεν είπα τίποτα, κι έριξα μια ματιά στο επιτραπέζιο ρολόι που κοσμούσε το ράφι πάνω από το τζάκι της, και τις μικρές πορσελάνινες φιγούρες γύρω του που ήταν για εκείνη θησαυροί.

«Είχες ποτέ καμιά συμπάθεια για τους Ρώσους;» με ρώτησε, πίνοντας μια γουλιά από το φλιτζάνι της. «Στη δεκαετία του 1960, είχα θεωρήσει πως μπορεί να υπήρχε κάτι ενδιαφέρον στη φιλοσοφία τους περί μοιρασιάς και κοινοκτημοσύνης. Όταν όμως άρχισαν να στρέφουν πυρηνικές βόμβες προς εμάς μπορώ να πα

πως έπαψε να με ενδιαφέρει. Κανείς μας δεν έχει ανάγκη άλλον έναν πόλεμο, έτσι δεν είναι;»

«Εγώ δεν ασχολούμαι με την πολιτική», της είπα, βάζοντας βούτυρο σε δυο χλιαρά σκόουνς και δίνοντάς της τα. «Έχω δει τι κάνει στους ανθρώπους».

«Μα ναι, βέβαια, εσύ τα έζησες αυτά τότε, σωστά;» με ρώτησε.

«Τη δεκαετία του 1960;» είπα. «Ναι. Αλλά το ίδιο κι εσύ, Χάιντι».

«Όχι, εννοούσα πριν απ' αυτό. Τον πόλεμο. Τον... πώς τον λένε;»

«Τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο», είπα.

«Ναι, σωστά».

«Ναι», της είπα. Είχαμε ξανακάνει αυτή την κουβέντα, πολλές φορές, μα εγώ σπανίως έμπαινα σε λεπτομέρειες σχετικά με το παρελθόν μου και, όταν το έκανα, τα περισσότερα που έλεγα ήταν αποκυήματα φαντασίας. «Μα ήμουν μικρή τότε».

Η Χάιντι άφησε κάτω το άλμπουμ προτού στραφεί προς το μέρος μου με μια σκανταλιάρικη λάμψη στα μάτια.

«Κανένα νέο από το κάτω διαμέρισμα;» με ρώτησε, κι εγώ κούνησα αρνητικά το κεφάλι μου. Ήταν μια απ' αυτές τις στιγμές που με χαροποιούσε το γεγονός πως άφηνε τόσο εύκολα κατά μέρος ένα θέμα για να πιάσει κάποιο άλλο.

«Όχι ακόμα», είπα, φέρνοντας την πετσέτα στο στόμα μου για να σκουπίσω μερικά ψίχουλα. «Ουδέν νεώτερον από το νότιο μέτωπο».

«Λες να έρθουν τίποτα μαυριδεροί;» ρώτησε, κι εγώ συνοφρυσώθηκα. Μια από τις πιο λυπηρές πτυχές της ολοένα και πιο θολωμένης διανοητικότητας της Χάιντι ήταν η τάση της να χρησιμοποιεί εκφράσεις που πλέον, και δικαίως, δε θεωρούνται αρμόζουσες και που ποτέ, όσο ήταν στα καλά της, δε θα χρησιμοποιούσε. Υποψιάζομαι πως είναι η γλώσσα που άκουγε κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής της και που καταλαμβάνει τον χώρο του

εγκεφάλου της που σταδιακά καταστρέφεται. Είναι παράξενο· μπορεί να μου αφηγείται διεξοδικά ιστορίες από τα παιδικά της χρόνια, ρώτα την όμως τι συνέβη την προηγούμενη Τετάρτη από τις έξι έως τις εννιά, και πέφτει βαριά ομίχλη.

«Θα μπορούσε να είναι ο οποιοσδήποτε, υποθέτω», απάντησα. «Δε θα το μάθουμε μέχρι να εμφανιστούν».

«Υπήρχε ένα συμπαθέστατο παλικάρι που ζούσε εκεί πολλά χρόνια», είπε, και το πρόσωπό της φωτίστηκε. «Ένας ιστορικός. Ήταν καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου».

«Όχι, Χάιντι, αυτός ήταν ο Έντγκαρ. Ο άντρας μου», της είπα. «Ζούσε μαζί μου, ακριβώς απέναντι».

«Ναι, σωστά», είπε κλείνοντάς μου το μάτι, σαν να είχαμε ένα κοινό μυστικό. «Καλά το λες. Ο Έντγκαρ ήταν πραγματικός τζέντλεμαν. Πάντα καλοβαλμένος. Δεν πιστεύω να τον είδα ποτέ να φοράει κάτι άλλο από πουκάμισο και γραβάτα».

Χαμογέλασα. Ήταν αλήθεια πως ο Έντγκαρ φρόντιζε ιδιαίτερα την εμφάνισή του και, ακόμα και στις διακοπές, δεν του άρεσε να ντύνεται πιο πρόχειρα. Είχε περιποιημένο ίσιο μουστάκι και κάποιος έλεγε πως έμοιαζε λίγο με τον Ρόναλντ Κόλμαν. Η σύγκριση δεν ήταν άστοχη.

«Επιχείρησα να τον φιλήσω μια φορά, ξέρεις», συνέχισε, κοιτάζοντας προς το παράθυρο και, από τον τρόπο που το είπε, ήξερα πως είχε λησμονήσει σε ποια μιλούσε. «Ήταν αρκετά χρόνια μεγαλύτερός μου, βεβαίως, μα δε με ένοιαζε. Δεν έδειξε ενδιαφέρον, όμως. Μου έριξε άκυρο. Μου είπε πως ήταν αφοσιωμένος στη γυναίκα του».

«Αλήθεια;» είπα ήρεμα, προσπαθώντας να φανταστώ τη σκηνή. Δε με ξάφνιασε το γεγονός πως ουδέποτε ο Έντγκαρ μού είχε αναφέρει αυτό το ήσσονος σημασίας περιστατικό.

«Με απέρριψε πολύ ευγενικά, και του ήμουν ευγνώμων γι' αυτό. Ήταν αδιάντροπη η συμπεριφορά μου».

«Ήρθε ο Όμπερον να σε δει αυτή την εβδομάδα;» ρώτησα. Σειρά μου να αλλάξω θέμα τώρα. Ο Όμπερον είναι ο εγγονός

της Χάιντι, γύρω στα τριάντα, και ενώ είναι ευπαρουσίαστος κουβαλάει την κατάρα ενός γελοίου ονόματος. (Η κόρη της Χάιντι, που απεβίωσε δυστυχώς από καρκίνο μερικά χρόνια νωρίτερα, είχε πάθος με τον Σαίξπηρ.) Δουλεύει εδώ κοντά –νομίζω πως είναι υψηλά ιστάμενος στο πολυκατάστημα *Selfridges*– και είναι καλός με τη γιαγιά του, παρότι εγώ τον βρίσκω μάλλον εκνευριστικό διότι όποτε τον συναντώ μου απευθύνεται όσο πιο μεγαλόφωνα μπορεί να διανοηθεί άνθρωπος, εκφέροντας κάθε συλλαβή ξεχωριστά, σαν να εικάζει πως είμαι κουφή. Κι εγώ δεν είμαι κουφή. Η αλήθεια είναι πως δεν έχω σχεδόν κανένα πρόβλημα, κάτι απρόσμενο και παράδοξο, με δεδομένη την προχωρημένη ηλικία μου.

«Θα περάσει αύριο το απόγευμα», μου απάντησε. «Μαζί με την κοπέλα του. Μου είπε πως έχει νέα».

«Μπορεί να παντρεύονται», υπέθεσα, κι εκείνη ένευσε.

«Μπορεί», συμφώνησε. «Το εύχομαι. Καιρός είναι να νοικοκυρευτούν. Σαν τον δικό σου τον Κέιντεν».

Ανασήκωσα το ένα μου φρύδι. Ο Κέιντεν έχει αποκατασταθεί τόσο πολλές φορές που θα έπρεπε να είναι από τους πιο νοικοκυρεμένους άντρες στην Αγγλία, επέλεξα όμως να μην τη σκοτίσω με τη μάλλον απερίσκεπτη προσέγγιση του γιου μου στο ζήτημα της δέσμευσης.

«Όταν μάθεις, θα μου πεις, έτσι;» ρώτησε, σκύβοντας μπροστά, κι εγώ έβαλα τον νου μου να ανατρέξει στην προηγούμενη κουβέντα μας, καθώς αναρωτιόμουν πού θα μπορούσε να είχε κατασκηνώσει η δική της σκέψη.

«Όταν μάθω τι, καλή μου;» τη ρώτησα.

«Για τους γείτονες. Θα μπορούσαμε να τους κάνουμε μια γιορτή».

«Δε νομίζω πως θα τους άρεσε αυτό».

«Ή τουλάχιστον να τους φτιάξουμε ένα γλυκό».

«Αυτό ίσως είναι πιο λογικό».

«Λες να είναι Εβραίοι;» ρώτησε ύστερα από μια μακρά

παύση. «Υπήρχε μια εποχή που κτίρια σαν αυτό δε δέχονταν Εβραίους. Εμένα δε με νοιάζει. Είμαι ανοιχτή στον οποιονδήποτε. Για να είμαι ειλικρινής, οι συγκεκριμένοι μού φαίνονταν πάντα πολύ φιλικοί άνθρωποι. Και απρόσμενα χαρωποί, αν σκεφτεί κανείς όσα έχουν περάσει».

Δεν είπα τίποτα και, όταν τα μάτια της έκλεισαν λίγο αργότερα, πήρα το φλιτζάνι απ' τα χέρια της, έπλυνα στον νεροχύτη τα πιατικά που είχαμε χρησιμοποιήσει και έφυγα, δίνοντάς της ένα απαλό φιλί στο μέτωπο προτού κλείσω την πόρτα πίσω μου. Βγαίνοντας στον διάδρομο, έριξα μια ματιά απ' τη σκάλα προς το από κάτω διαμέρισμα. Παρέμενε, προς το παρόν, σιωπηλό σαν τάφος.

Το όνομα του άντρα ήταν Ρεμί Τουσέν και φορούσε μια καλύπτρα στολισμένη με τη γαλλική σημαία πάνω από το δεξί του μάτι, καθώς είχε χάσει το συγκεκριμένο όργανο όταν μια βόμβα που τοποθετούσε εξεργάγη πρόωρα. Παρά τη δυσμορφία του, ήταν εμφανίσιμος, μ' έναν βάνουσο τρόπο. Είχε πυκνά μαύρα μαλλιά κι έναν μορφασμό που παρουσιαζόταν ως χαμόγελο. Ήταν νεότερος από τη μητέρα κατά οκτώ χρόνια και θα είχε αρκετές επιλογές, όμως αυτός διάλεξε εκείνη και, για πρώτη φορά μετά τον θάνατο του αδελφού μου, αυτή φαινόταν ανοιχτή στις δυνατότητες που προσφέρει η ζωή, περιόρισε το ποτό και φρόντιζε την εμφάνισή της. Καθόταν μπροστά στον θαμπό καθρέφτη του δωματίου μας και βούρτσιζε τα μαλλιά της, και μια φορά ανέφερε πως αυτό το νέο ειδύλλιο ήταν ο τρόπος του Θεού να της δείξει πως Αυτός δεν την καθιστούσε υπεύθυνη για τα εγκλήματα που είχαν διαπραχθεί σε εκείνο το άλλο μέρος. Εγώ, πάντως, δεν ένιωθα εξίσου πεπεισμένη.

«Αυτό που πρέπει να κατανοήσεις σχετικά με τον κύριο Τουσέν», μου είπε, προφέροντας το όνομά του με τέτοια ακρίβεια, λες και περνούσε από συνέντευξη για να γίνει μέλος της Γαλ-

λικής Ακαδημίας, «είναι πως πρόκειται για άτομο εξαιρετικής λεπτότητας. Το γενεαλογικό του δέντρο είναι κατάσπαρτο από κόμητες και μαρκήσιους, παρότι, βεβαίως, ως αφοσιωμένος *ισονομιστής*, περιφρονεί αυτούς τους τίτλους. Παίζει πιάνο και τραγουδά, έχει διαβάσει τα περισσότερα σημαντικά λογοτεχνικά έργα και, το περασμένο καλοκαίρι, παρουσίασε μερικούς από τους πίνακές του σε μια έκθεση στη Μονμάρτρη».

«Και τι θέλει από σένα, λοιπόν;» ρώτησα.

«Δε “θέλει” κάτι, Γκρέτελ», απάντησε εκείνη εκνευρισμένη. «Είναι ερωτευμένος μαζί μου. Σου είναι τόσο δύσκολο να το πιστέψεις; Οι Γάλλοι πάντα προτιμούσαν γυναίκες μιας κάποιας ηλικίας, παρά τις ανώριμες ενζενί. Έχουν αρκετό μυαλό για να εκτιμούν την εμπειρία και τη σοφία. Δεν πρέπει να ζηλεύεις· σε είκοσι χρόνια, θα νιώθεις ευγνώμων που συμβαίνει αυτό».

Στράφηκε ξανά προς τον καθρέφτη, κι εγώ, καθισμένη στη δική μου πλευρά του κρεβατιού, αναρωτήθηκα αν ίσχυε κάτι τέτοιο. Οι άντρες, είχα την εντύπωση, εκτιμούσαν την ελκυστικότητα περισσότερο από καθετί άλλο. Και ενώ η μητέρα υπήρξε πάντα καλλονή, είχε χάσει αρκετή από τη ζωντάνια της με το τέλος του πολέμου. Τα μαλλιά της ήταν λιγότερο λαμπερά απ’ ό,τι παλιότερα, με γκριζες τούφες να παρεμβάλλονται στο μαύρο τους χρώμα σαν απρόσκλητοι επισκέπτες· λεπτές φλεβίτσες, επίσης, είχαν αρχίσει να ξεπροβάλλουν στα μάγουλά της σαν φακίδες, και ήταν το αποτέλεσμα του πάθους της για το κρασί. Τα μάτια της, πάντως, παρέμεναν επιβλητικά, με μια εντυπωσιακή απόχρωση έντονου μπλε που σαγήνευε όποιον καθόταν απέναντί της. Δεν ήταν απίθανο να την ερωτευτεί ένας άντρας, όφειλα να το παραδεχτώ. Είχε δίκιο, πάντως, πως ζήλευα. Αν επρόκειτο να υπάρξει κάποια ερωτική ιστορία, ήθελα να βρισκομαι εγώ στο επίκεντρό της.

«Είναι πλούσιος;» ρώτησα.

«Είναι πάντα καλοντυμένος», απάντησε. «Και τρώει σε καλά εστιατόρια. Έχει ένα μπαστούνι Fayet, με το οικοσημο της

οικογενείας του χαραγμένο στον δακτύλιο. Οπότε, ναι, εικάζω πως έχει τον τρόπο του».

«Και τι έκανε στον πόλεμο;»

Το αγνόησε αυτό –σαν να μην είχα μιλήσει καθόλου– και πήγε προς την ντουλάπα, απ’ όπου έβγαλε ένα κόκκινο μεταξωτό φόρεμα, που της είχε δωρίσει ο πατέρας το βράδυ που μας είπε πως θα φεύγαμε από τη Γερμανία. Το φόρεσε και, ενώ κάποτε αγκάλιαζε το σώμα της, τονίζοντας κάθε καμπύλη, πλέον δεν ήταν και τόσο κολακευτικό.

«Χρειάζεται μια ζώνη», είπε, κοιτάζοντας το είδωλό της στον καθρέφτη. Ψαχούλεψε τα συρτάκια και βρήκε μία, που το χρώμα της έκανε όμορφη αντίθεση με το άλικο.

«Πότε θα τον γνωρίσω;» ρώτησα, κοιτάζοντας από το παράθυρο τους ανθρώπους που βάδιζαν στον δρόμο από κάτω. Απέναντι απ’ το κατάλυμά μας υπήρχε ένα κατάστημα ανδρικών ειδών, και δούλευε εκεί ένας νεαρός, όχι πολύ μεγαλύτερός μου, που μου είχε τραβήξει την προσοχή. Συχνά τον παρατηρούσα καθώς εργαζόταν. Όπως κι ο Κουρτ, είχε ξανθά μαλλιά, όμως τα δικά του έπεφταν στο κούτελό του και φαινόταν μονίμως να σκοντάφτει, σαν αδέξιο παιδάκι, κάτι που μου τον καθιστούσε ιδιαίτερα προσφιλή. Ήταν άτσαλος, μα ομορφούλης.

«Όταν διευρύνει την πρόσκληση και σε καλέσει», απάντησε.

«Ξέρει όμως πως έχεις κόρη;»

«Το έχω αναφέρει».

«Του έχεις πει την ηλικία μου;»

Δίστασε. «Και τι σημασία έχει γι’ αυτόν, Γκρέτελ;» ρώτησε κατσουφιάζοντας. «Τυγχάνει μάλιστα να έχει κι εκείνος μια κόρη. Πολύ μικρότερη από σένα, βεβαίως. Μόλις τεσσάρων ετών. Ζει με τη μητέρα της στην Ανγκουλέμ».

«Είναι παντρεμένος, δηλαδή;»

«Το κορίτσι είναι εξώγαμο. Όμως, βεβαίως, είναι άνθρωπος έντιμος, φροντίζει το παιδί του».

«Θα μπορούσα πάντως να έρθω μαζί σας κάποιο βράδυ»,

πρότεινα καθώς εκείνη ψέκαζε άρωμα στον λαιμό και στους καρπούς της. Το τελευταίο μπουκαλάκι Guerlain Shalimar της το είχε προσφέρει η γιαγιά σχεδόν επτά χρόνια πριν, στα γενέθλιά της, και πλέον ήταν σχεδόν άδειο. Η μυρωδιά μου έφερε στον νου την αποχαιρετιστήρια γιορτή μας στο Βερολίνο, όταν η νίκη φάνταζε αναμφίβολη και το Ράιχ προοριζόταν να επιβιώσει χίλια χρόνια. Είδα τον αδελφό μου να στέκεται στην κουπαστή της σκάλας, παρατηρώντας τους αξιωματικούς και τις γυναίκες τους καθώς μαζεύονταν στις αίθουσες υποδοχής, ενώ και οι δυο μας είχαμε μαγευτεί από τις στολές και τις τουαλέτες που διάβαιναν τον διάδρομο, σ' ένα όργιο χρωμάτων. Είχε συμβεί αυτό μόλις τέσσερα χρόνια πριν; Ήταν σαν να είχαν μεσολαβήσει αρκετές ζωές, και οι διακόσιες εβδομάδες που χώριζαν εκείνη τη στιγμή από την τωρινή ήταν κολλώδεις απ' το αίμα.

«Δε νομίζω», απάντησε, κοιτάζοντας για τελευταία φορά τον εαυτό της στον καθρέφτη προτού βγει από το δωμάτιο, έτοιμη για όποια περιπέτεια της επιφύλασσε η νύχτα.

Κοίταξα από το παράθυρο ξανά και παρακολουθούσα καθώς ο κύριος Βανιέ, ο μαγαζάτορας, έβγαινε στο πεζοδρόμιο. Μπροστά του είχε σταματήσει ένα αυτοκίνητο και ο σοφέρ άνοιξε το πορτμπαγκάζ, ενώ ο νεαρός που μου άρεσε εμφανίστηκε στην πόρτα του καταστήματος κουβαλώντας αρκετά κουτιά, στοιβαγμένα επίφοβα. Περίττο να πω πως γλίστρησε βγαίνοντας στο πεζοδρόμιο και ένα από τα κουτιά έπεσε, ενώ ακολούθησαν γρήγορα και τα υπόλοιπα. Ευτυχώς, δεν είχε βρέξει κι έτσι δεν έγινε ζημιά, όμως ο κύριος Βανιέ τον επέπληξε παρ' όλα αυτά, ρίχνοντάς του μια στο κεφάλι, και ο νεαρός έφερε το χέρι του στο αυτί του για να κατευνάσει τον πόνο. Νιώθοντας ίσως πως τον παρακολουθούν, κοίταξε προς τα πάνω και με είδε, έγινε κατακόκκινος κι έκανε γοργά μεταβολή, επιστρέφοντας στο κατάστημα την ίδια στιγμή που η μητέρα περνούσε πάνω από ένα από τα πεσμένα πακέτα και χανόταν σ' ένα κάθετο δρομάκι.

Επισκέπτομαι πολύ συχνά τη βιβλιοθήκη του Μείφερ, στην οδό Σάουθ Όντλι, που είναι ένας ευχάριστος περίπατος γιατί απέχει δέκα λεπτά με τα πόδια από το σπίτι μου, και δανειζομαι τακτικά βιβλία εδώ και χρόνια. Ο Έντγκαρ είχε πάθος με την ανάγνωση και ενώ πολλά από τα βιβλία του παραμένουν στα ράφια αυτού που κάποτε αποτελούσε το γραφείο του, μα τώρα είναι ξενώνας, τα γούστα του και τα δικά μου διέφεραν αρκετά. Ιστορικός στο επάγγελμα, ο άντρας μου προτιμούσε τη σύγχρονη λογοτεχνία για τις ώρες της αναψυχής του ενώ εγώ, γενικά, προτιμώ τα μη λογοτεχνικά έργα και σε αυτούς τους τίτλους επιστρέφω ξανά και ξανά καθώς διατρέχω τα ράφια. Αποφεύγω οτιδήποτε σχετίζεται με την περίοδο της παιδικής μου ηλικίας, μα με σαγηνεύουν οι αρχαίοι Έλληνες και οι Ρωμαίοι. Έχω ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις αυτοβιογραφίες αστροναυτών, καθώς βρίσκω τη λαχτάρα να ξεφύγει κανείς απ' τον πλανήτη μας, και την ικανότητα να το πράξει, εκκεντρική και ταυτόχρονα αξιοθαύμαστη. Δεν είμαι τόσο μανιώδης αναγνώστρια όσο υπήρξε ο Έντγκαρ, μα είναι ένα στοιχείο του χαρακτήρα που ο πατέρας, εξίσου αφοσιωμένος βιβλιόφιλος, ενστάλαξε και στα δυο του παιδιά.

Η Γκρέτελ Φέρνομπι είναι ενενήντα ενός ετών και ζει στο Λονδίνο εδώ και δεκαετίες. Έχει μια άνετη, ήσυχη ζωή, παρά το σκοτεινό και πολυτάραχο παρελθόν της. Δε μιλάει για τη διαφυγή της από τη Γερμανία, πάνω από εβδομήντα χρόνια πριν· δε μιλάει για τα μεταπολεμικά χρόνια που πέρασε στη Γαλλία, με τη μητέρα της, μα κυρίως δε μιλάει για τον πατέρα της, τον διοικητή του πιο διαβόητου στρατοπέδου συγκέντρωσης.

Κι έπειτα, μετακομίζει στο διαμέρισμα κάτω από το δικό της μια νέα οικογένεια. Παρόλο που δεν το επιδιώκει, η Γκρέτελ αναπτύσσει μια φιλία με το αγοράκι τους, τον Χένρι, και, ένα βράδυ, γίνεται μάρτυρας ενός βίαιου τσακωμού ανάμεσα στη μητέρα του και στον δεσποτικό πατέρα του.

Η Γκρέτελ βρίσκεται αντιμέτωπη με την ευκαιρία να ελευθερωθεί από την ενοχή, τη θλίψη και τις τύψεις της, και να δράσει προκειμένου να σώσει ένα αγοράκι – για δεύτερη φορά στη ζωή της. Για να το κάνει αυτό, όμως, θα αναγκαστεί να φανερώσει στον κόσμο την πραγματική της ταυτότητα. Θα καταφέρει να κάνει διαφορετική επιλογή αυτή τη φορά, όποιο κι αν είναι το κόστος για την ίδια;

Τίποτα δεν μπορεί να σας προετοιμάσει για τον συναισθηματικό αντίκτυπο αυτού του δυνατού μυθιστορήματος.

ΤΖΟΝ ΙΡΒΙΝΓΚ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 27017